

Konflikt naddniestrzański

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film 1](#)
- [Film 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Michał Lubicz-Miszewski, *Geneza, przebieg i próby przewyciężenia konfliktu o Naddniestrze*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2012, t. 3 (165), s. 126–127.
- Źródło: Adam Eberhardt, *Paradoksy mołdawskiego sportu. Przyczynek do analizy konfliktu naddniestrzańskiego*, 2011 r., dostępny w internecie: osw.waw.pl [dostęp 4.01.2021 r.].
- Źródło: Paweł Nieczuja-Ostrowski, *Zakaukaskie parapaństwa, czyli małe narody zakładnikami geopolityki*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2016, t. 1 (10), s. 253.
- Źródło: Wojciech Górecki, *Abchazja: wyborczy sukces opozycji*, 25.03.2020 r., dostępny w internecie: osw.waw.pl [dostęp 30.12.2020 r.].

Defilada wojskowa z okazji 20. rocznicy odzyskania przez Naddniestrze niepodległości, 2010 r.
Źródło: Донор, licencja: CC BY-SA 3.0.

Materiał jest częścią serii **„Inne spojrzenie”**.

Po II wojnie światowej Naddniestrze stało się częścią Mołdawskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej. Polityka narodowościowa Związku Sowieckiego doprowadziła do osiedlania się na terenie Naddniestrza mniejszości rosyjskiej i ukraińskiej, różniącej się etnicznie od rdzennych mieszkańców tych terenów. Po rozpadzie ZSRS i powstaniu Republiki Mołdawii, która ogłosiła niepodległość 27 sierpnia 1991 r., doszło do pogłębienia się wewnętrznych separatyzmów. Równocześnie plany połączenia Mołdawii z Rumunią, spowodowane trudnościami gospodarczymi, doprowadziły do ogłoszenia przez Naddniestrze (zamieszkiwane głównie przez Rosjan i Ukraińców) secesji. Był to początek konfliktu.

Twoje cele

- Przeanalizujesz współczesną sytuację Naddniestrza.
- Scharakteryzujesz genezę konfliktu naddniestrzańskiego.
- Ocenisz stosunki dyplomatyczne Polski z Naddniestrzem.

Przeczytaj

Tło historyczne

Położenie Naddniestrza na mapie Europy

Źródło: TUBS, licencja: CC BY-SA 3.0.

Mołdawia, podobnie jak terytoria dzisiejszej Rumunii, w starożytności była zamieszkiwana przez Daków. Na przełomie I i II w. n.e. państwo Daków zostało skolonizowane przez Rzymian. Najazdy Hunów, Gotów, Słowian, Bułgarów, Madziarów i Pieczyngów przyniosły kolejne wojny i grabieże, które rozpoczęły się w III w. n.e. i trwały także w średniowieczu. W XIV w. Mołdawianie utworzyli efemeryczne państwo, które szybko zmuszone zostało do szukania protektora. Kolejni gospodarowie lawirowali między Jagiellonami a Osmanami. W 1774 r. północna część Mołdawii dostała się pod panowanie Habsburgów (utworzono z niej Księstwo Bukowiny), a w 1812 r. Rosja przyłączyła do siebie wschodnią część Mołdawii (Besarabię). Po przegranej przez Rosjan wojnie krymskiej Mołdawia i Wołoszczyzna znalazły się jako obszary autonomiczne w obrębie Turcji. W drugiej połowie XIX w. tereny te weszły w skład Rumunii, natomiast Naddniestrze pozostało w granicach carskiej Rosji.

W 1924 r. ZSRS utworzył na terenie Naddniestrza autonomiczną republikę mołdawską ze stolicą w Tyraspolu, co miało być wyraźnym ostrzeżeniem wobec Rumunii, z którą Sowietci spierali się o Besarabię. W czasie II wojny światowej, w 1940 r. z terenów Mołdawii i Naddniestrza utworzono **Mołdawską Socjalistyczną Republikę Sowiecką** ze stolicą w Kiszyniowie (w latach 1941–1944 wcielono ją do ZSRS, a potem znów wyodrębniono). Usiłowania *generalissimusa* Józefa Stalina zmierzające do stworzenia „narodu

mołdawskiego” posługującego się „językiem mołdawskim” przyniosły ciekawy efekt. Mołdawianie wprawdzie nadal mówią po rumuńsku, jednak mają silną świadomość narodową. W 1991 r. Mołdawia ogłosiła niepodległość, a w 1993 r. 94% większością głosów Mołdawianie odrzucili pomysł zjednoczenia z Rumunią.

Przebieg konfliktu

Igor Smirnow, w latach 1990–1991 prezydent Naddniestrzańskiej SRS, od 1991 do 2011 r. prezydent Naddniestrza

Źródło: president.gospmr.org, licencja: CC BY 4.0.

Już same pogłoski o planowanym połączeniu wystarczyły, by Naddniestrze, gdzie mieszkało wielu Rosjan i Ukraińców, 2 września 1990 r. ogłosiło powstanie **Naddniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej** (NRM). Mobilizująco zadziałał też przykład tureckojęzycznych [Gagauzów](#), którzy proklamowali istnienie republiki socjalistycznej na swoich ziemiach i odłączyli się od Kiszyniowa. Głównym powodem secesji była chęć ochrony interesów lokalnej nomenklatury. Przemysł Naddniestrza nie był w stanie poprawnie funkcjonować bez dostaw nośników energii z Rosji i Ukrainy. Wykorzystując dezorientację Kiszyniowa, w listopadzie 1991 r. przeprowadzono wybory do parlamentu, a w grudniu wybory prezydenckie i referendum niepodległościowe. W tym samym miesiącu

do akcji zbrojnej przystąpiła Mołdawia. Walki szybko przerwano. Wznowił je po kilku miesiącach prezydent NRM, kiedy zapewnił sobie realne wsparcie rosyjskiej 14. Armii.

Mołdawia ugięła się pod groźbą interwencji Kremla i zaproponowała utworzenie rządu jedności narodowej. W przeciwieństwie do Gagauzów, Naddniestrze odrzuciło ofertę. W wyniku rokowań, w których mediatorem była Rosja, Mołdawia przyznała Naddniestrzu szeroką autonomię, której Tyraspol nie przyjął. Sytuacja zmieniła się, gdy w 1996 r. premierem Mołdawii został zwolennik Rosji. Oslabiło to znacznie pozycję separatystów na Kremlu. W tym samym roku prezydenci Rosji i Ukrainy zadeklarowali pisemnie swoje uznanie dla suwerenności i integralności

terytorialnej Republiki Mołdawii. Zarówno ta wolta, jak i narastające problemy ekonomiczne zmusiły Naddniestrze do przyjęcia w 1997 r. mołdawskiej propozycji szerokiej autonomii. Nie oznaczało to jednak wygaszenia konfliktu.

Władimir Woronin, prezydent Mołdawii w latach 2001–2009

Źródło: Juergen Lehle, licencja: CC BY-SA 3.0.

Petru Lucinschi, prezydent Mołdawii w latach 1997–2001

Źródło: Kremlin.ru, licencja: CC BY 4.0.

W 2001 r. wybuchła „wojna celna”. Chcąc podporządkować sobie gospodarczo Naddniestrze, rząd w Kiszyniowie wprowadził nowe pieczętki celne i nie przekazał ich wzorów Tyraspolowi. W odpowiedzi związkowcy z Naddniestrza zablokowali drogę Kiszyniów–Odessa oraz kolejowe przejście graniczne w Benderach. Decydujące znaczenie miała jednak groźba przekazania Rosjanom pakietów kontrolnych największych przedsiębiorstw. Skompromitowany rząd w Kiszyniowie ustąpił. Dalsze rozmowy toczyły się przy pomocy negocjatorów z Rosji i Ukrainy.

W wyniku tych rozmów mołdawski prezydent Władimir Woronin zapowiedział w 2003 r. uchwalenie nowej konstytucji, na mocy której Mołdawia i Naddniestrze

utworzyłyby federację z dwoma językami urzędowymi oraz wspólnym obszarem celnym, obronnym i monetarnym. Przełomowym zapisem miałyby być prawo Naddniestrza do samostanowienia w przypadku wejścia Mołdawii w związek państwowy z Rumunią.

Flaga Naddniestrza

Źródło: domena publiczna.

Jewgienij Szewczuk, Prezydent Naddniestrza
w latach 2011–2016

Źródło: Kodru, licencja: CC BY-SA 3.0.

W 2010 r. w Republice Mołdawii doszło do zmiany na scenie politycznej. W parlamencie większość zdobyła koalicja partii proeuropejskich, w konsekwencji czego w 2012 r. nowym prezydentem republiki został Nicolae Timofti. Wybory odbyły się również w Naddniestrzu – wygrał je Jewgienij Szewczuk. Doprowadziło to do zaostrzenia konfliktu, ponieważ był to prezydent związany z Moskwą. Wprowadził on m.in. drugą walutę – rubla rosyjskiego, co jeszcze bardziej uzależniało gospodarkę Naddniestrza od Rosji. Prezydent Szewczuk ogłosił, że Naddniestrze powinno zostać uznane na arenie międzynarodowej (co nie nastąpiło), a następnie powinno stać się częścią Federacji Rosyjskiej.

Z tych planów nic do tej pory nie wyszło.

W 2016 r. Szewczuk przegrał rywalizację o fotel prezydenta z Wadimem Krasnosielskim, który również jest zwolennikiem integracji z Rosją. Ponadto w maju 2019 r. ogłosił powstanie międzynarodowego pozwu przeciwko Mołdawii, w którym NRM domaga się odszkodowania za „agresję na ludność Naddniestrza”.

Zarówno wewnętrzne oczekiwania obywateli, jak i problemy gospodarcze Naddniestrza oraz kryzysy polityczne w Republice Mołdawii mogą spowodować chwilowe zamrożenie tego wieloletniego konfliktu. Niemniej Naddniestrze jest kartą przetargową w relacjach Mołdawii z Rosją, która kontroluje w nim sytuację. Z drugiej strony Unia Europejska ze względu na inne problemy nie angażuje się w konflikt na tym terenie. Przyszłość Naddniestrza leży w rękach Rosji. Jeśli Moskwa się zgodzi, republika może stać się częścią Federacji Rosyjskiej, co pomoże jej wyjść z kryzysu gospodarczego i politycznego.

Słownik

Igor Nikołajewicz Smirnow

prezydent nieuznawanego międzynarodowo Naddniestrza od 1991 do 2011 r.; w latach 1990–1991 prezydent Naddniestrzańskiej SRS

Gagauzi

grupa etniczna pochodzenia tureckiego posługująca się językiem gagauskim zamieszkująca Gagauzję w południowej Mołdawii, Ukrainę oraz mniej licznie północno-wschodnie tereny Bułgarii, obecna także w Rumunii i Kazachstanie; obecnie liczy około 150–235 tys. członków

OBWE

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; organizacja międzynarodowa uznawana za organizację regionalną w rozumieniu rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych; jej celem jest zapobieganie powstawaniu konfliktów w Europie

Petru Łuczinski

mołdawski polityk, działacz komunistyczny, przewodniczący Parlamentu Republiki Mołdawii, w latach 1997–2001 prezydent Mołdawii

Władimir Nikołajewicz Woronin

mołdawski polityk, działacz komunistyczny, lider Partii Komunistów Republiki Mołdawii (PCRM), parlamentarzysta i w 2009 r. przewodniczący Parlamentu Republiki Mołdawii, prezydent kraju w latach 2001–2009

Film 1

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dr. Krzysztofa Kowaluka na temat samostwańczych republik powstałych po rozpadzie [ZSRS](#) i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D10o7m038>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o powstaniu republik samostwańczych po rozpadzie ZSRR.

Ćwiczenie 1

Scharakteryzuj genezę konfliktów na terytorium byłego Związku Sowieckiego.

Ćwiczenie 2

Oceń możliwości nawiązywania relacji międzynarodowych przez parapaństwa.

Sprawdź się

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenie.

((Paweł Nieczuja-Ostrowski

Zakaukaskie parapaństwa, czyli małe narody zakładnikami geopolityki

Jedną z cech przemian ładu międzynarodowego zapoczątkowanych w latach 90. XX w. było ukształtowanie się grupy parapaństw, to znaczy obszarów posiadających swoiste dla państwa atrybuty, takie jak terytorium, odrębne władze państwowe i ustrój prawny, siły zbrojne, symbolikę państwową, jednak nieuznawanych przez ogół społeczności międzynarodowej jako podmiot tych stosunków. Impulsem do ich kształtowania się był rozpad ZSRR i wyrażona w porozumieniach białowieskich 1991 r. zgoda jej elit politycznych, a za tym środowiska międzynarodowego, na przekształcanie się republik związkowych w niepodległe państwa, przy jednoczesnym odmówieniu prawa do tego niższego szczebla obszarom autonomicznym. Tym samym aspiracje mniejszych narodów i społeczeństw Związku Radzieckiego zostały zlekceważone, a one same wykluczone z ogólnie akceptowanego procesu formowania narodowych państw. Część z nich, przede wszystkim w regionie Kaukazu, zdecydowała się realizować je przy pomocy siły i polityki „faktów dokonanych”, choć kluczem do sukcesu okazało się wsparcie w ich dążeniach silnego sąsiada, jakim jest Rosja.

Źródło: Paweł Nieczuja-Ostrowski, *Zakaukaskie parapaństwa, czyli małe narody zakładnikami geopolityki*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2016, t. 1 (10), s. 253.

Zaznacz stwierdzenia, które są prawdziwe.

☐

Parapaństwa powstawały przede wszystkim w rejonie Kaukazu, w miejsce zamieszkałych przez mniejszości etniczne terytoriów autonomicznych w ramach ZSRS.

☐

Efektem zmian w sytuacji międzynarodowej związanym z rozpadem ładu zimnowojennego było powstawanie parapaństw.

☐

Na mocy porozumień w Białowieży w 1991 r. utworzono takie parapaństwa, jak Ukraina, Białoruś czy Litwa.

☐

Powstanie parapaństw było wynikiem rozpadu Związku Sowieckiego, który był federacją składającą się z republik i terytoriów autonomicznych.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenie.

((Wojciech Górecki

Abchazja: wyborczy sukces opozycji

Przedterminowe wybory kończą kryzys polityczny, który rozpoczął się we wrześniu ub.r. Starający się wówczas o reelekcję Raul Chadżymba pokonał w drugiej turze przedstawiciela opozycji. Reprezentował ją jednak mniej znany kandydat (Bżania przebywał na leczeniu poza Abchazją, najpewniej został otruty), zaś głosowaniu miały towarzyszyć uchybienia proceduralne. W styczniu pod presją gwałtownych protestów społecznych abchaski Sąd Najwyższy uznał zasadność skargi rywala Chadżymby, a prezydent podał się do dymisji. Zarysowany ciąg wydarzeń wpisał się w abchaską tradycję polityczną, w której działalność poszczególnych instytucji współistnieje z elementami demokracji wiecowej. W podobny sposób w 2014 r. do ustąpienia zmuszony został poprzednik Chadżymby Aleksandr Ankwab.

W Abchazji panuje polityczny pluralizm, a wybory odbywają się w warunkach realnej konkurencji. Władzę sprawują naprzemiennie politycy wywodzący się z dwóch szerokich obozów, jakie ukształtowały się po faktycznym oderwaniu się Abchazji od Gruzji (początek lat 90.; po wojnie rosyjsko-gruzińskiej 2008 r. niepodległość Abchazji i Osetii Południowej uznała Rosja, a za nią kilka innych państw). Do pierwszego obozu należą m.in. Chadżymba i Adgur Ardzinba, a jego patronem pozostaje nieżyjący już Władisław Ardzinba, pierwszy przywódca separatystów. Bżania i Ankwab – który ma objąć urząd premiera – należą do drugiego obozu, skupiającego działaczy pochodzących w większości ze wschodniej części republiki. Znaczący wpływ na parapaństwo mają elity klanowo-biznesowe, w tym struktury zorganizowanej przestępczości, które kontrolują nieliczne dochodowe

aktywa, zwłaszcza w turystyce. Systemowe problemy społeczno-ekonomiczne, jak korupcja czy strukturalne bezrobocie, sprawiają, że każdy pozostający u władzy polityk musi się liczyć z bardzo szybko narastającym rozczarowaniem wyborców.

Źródło: Wojciech Górecki, *Abchazja: wyborczy sukces opozycji*, 25.03.2020 r., dostępny w internecie: osw.waw.pl [dostęp 30.12.2020 r.].

Oceń poziom demokratyzacji Abchazji. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do tekstu.

Film 2

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dr. Krzysztofa Kowaluka na temat konfliktu w Naddniestrzu i wykonaj ćwiczenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D9PktQynt>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film opowiada o konflikcie w Naddniestrzu.

Ćwiczenie 1

Scharakteryzuj rolę Michaiła Gorbaczowa w rozpadzie Związku Sowieckiego.

Ćwiczenie 2

Oceń skutki rozpadu Związku Sowieckiego dla genezy konfliktu naddniestrzańskiego.

Ćwiczenie 3

Przeanalizuj skutki polityki Mołdawii dla sytuacji parapaństw na terenie Naddniestrza.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenie.

((Adam Eberhardt

Paradoksy mołdawskiego sportu. Przyczynek do analizy konfliktu naddniestrzańskiego

Na początku lat 90. konflikt zbrojny podzielił Mołdawię – na lewym, wschodnim brzegu Dniestru powstało do dziś nieuznawane przez społeczność międzynarodową Naddniestrze. Separatystyczna prowincja zdołała okrzepnąć, obecnie dysponuje niemal wszelkimi wewnętrznymi atrybutami państwowości, w tym efektywnym systemem władzy, armią oraz własną walutą. Pamięć o konflikcie z 1992 r., w którym zginęło około tysiąca osób, jest naddniestrzańskim mitem założycielskim, a elita polityczna w Tyraspolu z wrogości wobec władz mołdawskich uczyniła podstawę ideologii państwowej i główne orężę propagandowe. Problem Naddniestrza postrzega się zazwyczaj jako analogiczny do kilku innych separatyzmów, które wybuchły przed dwudziestu laty na gruzach imperium sowieckiego, a do dziś nie znalazły rozwiązania, mogącego zadowolić zaangażowane strony oraz uzyskać poparcie kluczowych aktorów międzynarodowych. Natura konfliktu naddniestrzańskiego jest jednak wyraźnie inna niż abchaskiego, osetyjskiego czy karabaskiego. Relacje między Mołdawią właściwą a zbuntowanym Naddniestrzem wymykają się prostym definicjom czy narzucającym się analogiom.

Źródło: Adam Eberhardt, *Paradoksy mołdawskiego sportu. Przyczynek do analizy konfliktu naddniestrzańskiego*, 2011 r., dostępny w internecie: osw.waw.pl [dostęp 4.01.2021 r.].

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
--------------	--------	-------

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Naddniestrze nie zostało uznane przez społeczność międzynarodową, ponieważ nie wykształciła się tam stabilna władza państwowa.	☐	☐
Sposobem kształtowania wspólnoty narodowej na terenie Naddniestrza jest nawiązanie do polityki Mołdawii w 1992 r.	☐	☐
Głównym problemem w uznaniu Naddniestrza za suwerenne państwo przez wspólnotę międzynarodową są roszczenia do jego terytorium wysuwane przez Mołdawię.	☐	☐
Separatyzmy na terenie Naddniestrza, Osetii, Abchazji czy Górnego Karabachu są wykorzystywane przez Rosję w celu destabilizacji wewnętrznej w tych państwach.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenie.

((Michał Lubicz-Miszewski

Geneza, przebieg i próby przezwyciężenia konfliktu o Naddniestrze

Interwencja sił rosyjskich doprowadziła do przerwania działań zbrojnych. Dowódca 14. Armii generał Aleksander Lebiedź wymusił na Kiszyniowie zgodę na zawieszenie broni. Znamienne było jego oświadczenie, w którym groził siłom mołdawskim, że jeśli nie zaprzestaną walk, to podległe mu wojsko „najbliższy obiad zje w Kiszyniowie, a kolację w Bukareszcie”, czyniąc w ten sposób aluzję do rzekomej pomocy wojskowej władz rumuńskich udzielonej Kiszyniowowi. Pod naciskiem Rosji prezydent Mołdawii Mircea Snegur podpisał w Moskwie porozumienie o zawieszaniu działań bojowych. 7 lipca dowództwo Naddniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej wydało rozkaz przerwania ognia. Z kolei dowództwo mołdawskie zignorowało podjęte ustalenia, nie tylko nie wycofując swych oddziałów, ale i intensyfikując ostrzał pozycji separatystów. I tym razem dopiero presja Rosji zmusiła Mołdawię do akceptacji warunków rozejmu. 21 lipca na Kremlu prezydenci Snegur i Smirnow zostali zmuszeni przez prezydenta Jelcyna do zaakceptowania rosyjskich warunków pokojowego uregulowania konfliktu zbrojnego w naddniestrzańskim rejonie Republiki Mołdawii. Na mocy zawartego porozumienia 24 lipca oddziały 14. Armii, jako rosyjskie siły pokojowe, wkroczyły na linię rozgraniczenia wojsk w okolicach Benderów. Mołdawia nie zdołała zatem przywrócić swej kontroli nad obszarami położonymi na lewym brzegu Dniestru, a ponadto musiała zaakceptować obecność w tym rejonie rosyjskich wojsk. Porażka Mołdawii okazała się trwała – zawarte w lipcu 1992 r. porozumienie pokojowe zakładało m.in. powrót Naddniestrza w skład Mołdawii, co do tej pory nie nastąpiło. Z kolei Naddniestrzańska

Republika Mołdawska, dzięki wydatnej pomocy wojsk rosyjskich, zdołała obronić swoją suwerenność.

Źródło: Michał Lubicz-Miszewski, *Geneza, przebieg i próby przewyciężenia konfliktu o Naddniestrze*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2012, t. 3 (165), s. 126–127.

Oceń wpływ Rosji na utworzenie naddniestrzańskiego parapaństwa. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do tekstu.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Konflikt naddniestrzański

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

1) przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymania się od groźby użycia siły lub jej użycia, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic).

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

2) przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w.;

10) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia genezę konfliktu naddniestrzańskiego;
- definiuje pojęcia: „suwerenność”, „uznanie międzynarodowe”, „parapaństwo”;
- charakteryzuje konflikt Naddniestrza z Mołdawią;
- wskazuje płaszczyzny konfliktu i rolę Rosji w jego utrwaleniu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- analiza materiału źródłowego;
- metoda akwariów.

Formy zajęć:

- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Nauczyciel prosi o przypomnienie pojęć: „suwerenność państwa”, „attributy państwa”, „znaczenie uznania państwa na arenie międzynarodowej”. Wykorzystanie burzy mózgów do stworzenia notatki.

Faza realizacyjna

1. Klasa zostaje podzielona na grupy. Każda z grup dostaje inne zadanie. Pierwsza ma przygotować informacje na temat genezy konfliktu naddniestrzańskiego, druga na temat jego przebiegu, trzecia na temat płaszczyzn, na jakich konflikt się rozgrywa. Uczniowie proszeni są o przeanalizowanie fragmentów tekstów dotyczących przydzielonych zadań i przygotowanie krótkich informacji.

2. Uczniowie przedstawiają przygotowane przez siebie informacje na forum klasy. Wykorzystują mapę i zaznaczają tereny konfliktów.
3. Informacje przygotowane przez uczniów zostaną zweryfikowane przez nauczyciela. Może wykorzystać filmy zawarte w e-materiale.

Faza podsumowująca

1. Wykorzystując metodę akwariów, uczniowie oceniają rolę Rosji w narastaniu i utrwaleniu konfliktu na terenie Naddniestrza oraz na terenie Kaukazu. Uczniowie obserwujący oceniają swoich kolegów, zwracają uwagę na jasność wypowiedzi i trafność argumentów.
2. Wybrana lub chętna osoba podsumowuje dyskusję, wskazując na argumenty kolegów. Uczniowie mogą uzupełnić jej wypowiedź.
3. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenia do filmu o konflikcie w Naddniestrzu.

Praca domowa:

Uczniowie proszeni są o przygotowanie propozycji rozstrzygnięcia konfliktu naddniestrzańskiego przy uwzględnieniu aspiracji Rosji i z ewentualnym wycofaniem się Rosji z prób kontrolowania tego obszaru.

Materiały pomocnicze:

Pudło Dawid, *Konflikt naddniestrzański jako przykład separatyzmu na obszarze byłego ZSRR*, [w:] Tomasz Iwanek (red.), *Militarne i pozamilitarne aspekty współczesnego bezpieczeństwa międzynarodowego: wybrane problemy*, t. 2, Katowice 2017.

Michał Lubicz-Miszewski, *Geneza, przebieg i próby przewyciężenia konfliktu o Naddniestrze*, „Zeszyty Naukowe WSOWL”, nr 3 (165) 2012.

Marcin Kosienkowski, *Naddniestrzańska Republika Mołdawska. Determinanty przetrwania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Może zostać wykorzystane jako podsumowanie i uzupełnienie pracy uczniów.